

Handläggare
Therese Salomon
Telefon: 08-50808079

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd
2024-02-22

Stockholms stads säkerhetsprogram, KS 2023/1267

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Kungsholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om Stockholms stads säkerhetsprogram, KS 2023/1267. Säkerhetsfrågorna omgärdas alltmer av nya omvärldsförutsättningar och ökade lagkrav som kräver särskild styrning av arbetet. Förvaltningen anser att förslaget om nytt säkerhetsprogram för Stockholms stad på ett tydligt sätt slår fast övergripande mål och ramar för stadens säkerhets- och beredskapsarbete samt har en tydlig strategisk och systematisk inriktning. Det reviderade säkerhetsprogrammet inriktar stadens säkerhetsarbete inom fyra fokusområden;

- beredskap,
- säkerhetsskydd,
- olycksförebyggande arbete samt
- personsäkerhet.

Genom programmet föreslås att en ny struktur och sektorsorganisation för arbetet med civil beredskap formellt inrättas i staden. Förvaltningen är positiv till förslaget då det skapar goda förutsättningar för samverkan och struktur kring uppbyggnaden av det civila försvaret. Vidare är förvaltningen positiv till att programmet kompletterats med ett eget avsnitt om utbildning och övning.

Samlingsbegreppet *civil beredskap* lyfts i det föreslagna programmet, förvaltningen anser att begreppet ger en god förståelse för helheten och vad som krävs i det fortsatta arbetet.

Förvaltningen föreslår dock att *krisberedskap* och *civilt försvar* lyfts separat för att på ett tydligare sätt skapa förståelse för medarbetare och verksamheter som skall arbeta utifrån programmet.

Likaså föreslår förvaltningen att *incidenter* som hanteras av berörd förvaltning och bolag lyfts i programmet för att skapa förståelse för eget ansvar att förebygga, motstå och hantera oönskade händelser inom verksamheterna.

Bakgrund

I enlighet med den överenskommelse om kommunernas krisberedskap som slutits mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) ska alla kommuner ha ett styrdokument för arbetet med krisberedskap och som ska antas inom det första året av mandatperioden. Även det handlingsprogram för det olycksförebyggande arbetet som kommuner ska ha enligt lagen om skydd mot olyckor ska sträcka sig över en mandatperiod. Nuvarande säkerhetsprogram löper ut den 31 december 2023.

Kommunstyrelsen har skickat Stockholms stads säkerhetsprogram på remiss med yttrande senast 24-03-01. Programmet föreslås ersätta Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023 (KS 2019/1543). Utgångspunkten vid revideringen har varit att anpassa verksamheten till rådande omvärldsförutsättningar, lagstiftning och andra riktlinjer som finns på området. Förslaget till säkerhetsprogram föreslås gälla samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Remissinstanser är Stadsledningskontoret, Stockholms stadshus AB, samtliga av stadens nämnder, polisregion Stockholm och Storstockholms brandförsvaret.

Ärendet

Förslaget om säkerhetsprogram för Stockholms stad slår fast övergripande mål för stadens säkerhetsarbete samt beskriver hur arbetet ska genomföras och följas upp.

Övergripande handlar programmet om att stadens förmåga att förutse, förebygga och motstå oönskade händelser genom hela hotskalan ska vara stark och när en önskad händelse ändå inträffar ska staden vidta rätt åtgärder för att minimera dess konsekvenser och säkerställa en snar återgång till normalläge. Det handlar också om att staden ska utveckla en robust beredskap för att möta svåra påfrestningar, där högsta beredskap är dimensionerade för stadens planering.

Vissa centrala begrepp har förtydligats som *samhällsviktig verksamhet* där det framgår att samhällsviktig verksamhet ska förstås som ett vidare begrepp och inkluderar exempelvis även anläggningar, processer, system och noder. Det föreslagna programmet anges att stadens planering för säkerhet och beredskap ska vara scenarioneutralt, vilket innebär att ha förmåga att hantera

alla typer av händelser oavsett vad det är som inträffar. I programmet används nu begreppet *samhällsstörning* som ett samlingsnamn för att beskriva händelser över hela hotskalan från mindre händelser till höjd beredskap.

Den kraftiga försämringen av det säkerhetspolitiska läget i omvärlden och den föränderliga hotbilden mot Sverige och Stockholm har påverkat innehållet i programförslaget och programmets hotbildsanalys har fördjupats. Öppna källor från bland annat Säkerhetspolisen och försvarsmyndigheterna har använts som referens. Därtill har planeringsprocesser och statliga utredningar pågått under den föregående programperioden som påverkat innehållet i det reviderade programförslaget.

Förslaget till reviderat säkerhetsprogram anger stadens skyddsvärden och synliggör den övergripande hot- och riskbilden för staden i det säkerhetspolitiska läge som råder. Programförslaget anger att säkerhetsarbetet ska ske samordnat och med en tydlig ansvarsfördelning så att stadens samlade resurser används i relation till de mest framträdande behoven. Det beskriver att ansvaret är tvådelat, vilket betyder att säkerhetsarbetet ska bedrivas på såväl central nivå av kommunstyrelsen som på lokal nivå av nämnder och bolagsstyrelser och att ansvaret för det verksamhets- och områdesspecifika säkerhetsarbete som åvilar samtliga nämnder och bolagsstyrelser är långtgående. Måluppfyllnad av programmet ska ske genom att samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom ramen för ordinarie planerings- och styrningsprocesser anger egna mål och aktiviteter.

Den nya sektorsorganisationen för stadens arbete med civil beredskap slås fast genom programmet. Syftet med organisationen är att möta den generella ambitionshöjningen för civil beredskap i Sverige och den nya nationella myndighetsstrukturen som trädde ikraft i oktober 2022. Deltagande och ansvar i sektorsorganisationen fördelas mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser. Sektorsorganisationen innebär inte att någon nämnd eller bolagsstyrelse fräntas det ordinarie verksamhetsansvaret för säkerhets- och beredskapsfrågorna.

I förslaget till reviderat säkerhetsprogram lyfts att ett effektivt säkerhetsarbete bygger på systematik och helhetstänk där arbetet i så stor utsträckning som möjligt integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsmodell. Arbetet inkluderar omvärldsbevakning, kommunikation, samverkan och geografiskt områdesansvar samt utbildning och övning. Grunden för allt säkerhetsarbete är verksamhetsspecifika och tematiska risk- och sårbarhetsanalyser.

Säkerhetsprogrammet föreslås utöva övergripande styrning av stadens åtaganden inom ramen för lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, säkerhetsskyddslagen (2018:585) samt

utgöra det styrdokument för arbetet med krisberedskapen som alla kommuner ska ha i enlighet med MSB:s och SKR:s överenskommelse om kommunernas krisberedskap. Programmet innehåller dessutom inriktning för stadens olycksförebyggande arbete. Det innebär att säkerhetsprogrammet och Storstockholms brandförsvars handlingsprogram tillsammans täcker in stadens olycksförebyggande arbete enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Fokusområden för programperioden är:

- Beredskap
- Säkerhetsskydd
- Olycksförebyggande arbete
- Personsäkerhet

Fokusområde beredskap handlar i Stockholms stad om att vara förberedd när samhällsstörningar inträffar och att kunna upprätthålla verksamheten när den utsätts för svåra påfrestningar, så även vid krigsfara och krig. En förändring jämfört med tidigare program är begreppet *civil beredskap*. Begreppet omfattar krisberedskap och civilt försvar, där krisberedskap utgör basen i utvecklingen av det civila försvaret och hur de förstärker varandra i gemensamma processer för planering och förebyggande åtgärder. Programmet tar kort upp aktörer i det militära och det civila försvaret samt definierar totalförsvar och kontinuitetshantering.

En förändring jämfört med tidigare program är att det övergripande arbetet med informationssäkerhet lyfts in i stadens kvalitetsprogram, dock kvarstår det informationssäkerhetsarbete som omfattas av säkerhetsskydd i säkerhetsprogrammet.

Ytterligare förändring mot tidigare program är att *arbetet mot otillåten påverkan* lyfts ut och hanteras inom stadens reviderade trygghetsprogram. Arbetet mot otillåten påverkan samlas tillsammans med andra frågor kopplat till välfärdsbrottslighet. *Personsäkerhet* ligger dock kvar i säkerhetsprogrammet. Arbetet med personsäkerhet inom Stockholms stad sker inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet och innebär att i olika skeenden motverka personsäkerhetsincidenter såsom hot, våld och trakasserier.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsdelsdirektörens stab. Samråd har skett med samtliga avdelningar inom stadsdelsförvaltningen. Ärendet har behandlats av pensionärsrådet, rådet för funktionshinderfrågor och i förvaltningsgruppen. Synpunkter framgår av respektive protokoll.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om Stockholms stads säkerhetsprogram, KS 2023/1267. Säkerhetsfrågorna omgärdas alltmer av nya omvärldsförutsättningar och ökade lagkrav som

kräver särskild styrning av arbetet. Förvaltningen anser att förslaget om nytt säkerhetsprogram för Stockholms stad på ett tydligt sätt slår fast övergripande mål och ramar för stadens säkerhets- och beredskapsarbete samt har en tydlig strategisk och systematisk inriktning. Liksom tidigare program behövs kompletterande tillämpningsanvisningar för att ge praktisk vägledning i arbetet.

Det är viktigt att kompetenshöjande insatser genomförs och att stadens alla verksamheter drar lärdomar av inträffade händelser och övar regelbundet för att höja krishanteringsförmågan. Förvaltningen är positiv till att programmet kompletterats med ett eget avsnitt om utbildning och övning.

Genom programmet föreslås att en ny struktur och sektorsorganisation för arbetet med civil beredskap formellt inrättas i staden. Förvaltningen är positiv till förslaget då det skapar goda förutsättningar för samverkan och struktur kring uppbyggnaden av det civila försvaret.

I det föreslagna programmet har fokusområde *krisberedskap* och *civilt försvar* slagits samman till fokusområde beredskap. Förvaltningen anser att det finns fördelar med sammanslagningen då beredskap för Stockholm stad handlar om att vara förberedd när samhällsstörningar inträffar, att kunna upprätthålla verksamheten när den utsätts för svåra påfrestningar och så även vid krigsfara och krig. Samlingsbegreppet *civil beredskap* lyfts i det föreslagna programmet, förvaltningen anser att begreppet ger en god förståelse för helheten och vad som krävs i det fortsatta arbetet. Förvaltningen föreslår dock att *krisberedskap* och *civilt försvar* lyfts separat, samt innan *civil beredskap* för att på ett tydligare sätt skapa förståelse för medarbetare och verksamheter som skall arbeta utifrån programmet.

Ett annat begrepp som lyfts i det reviderade programmet är *samhällsstörning*, vilket beskrivs som ett samlingsnamn för att beskriva händelser över hela hotskalan från mindre händelser till höjd beredskap. Även eskaleringstrappan har ändrats, från sex önskade händelser till fyra.

Förvaltningen föreslår att begreppet samhällsstörning bör ersättas med ”incidenter och samhällsstörningar”. Samhällsstörningar syftar mer på den övre, mer komplexa sidan av eskaleringstrappan, vilket också bilden visar. Incidenter som hanteras av berörd förvaltning och bolag inom ramen för ordinarie organisation finns inte längre finns med i bilden. Förvaltningen anser att incidenter på verksamhetsnivå bör finnas med för att skapa förståelse för eget ansvar att förebygga, motstå och hantera oönskade händelser inom verksamheterna.

I det föreslagna säkerhetsprogrammet lyfts Trygghetspunkterna som etablerades förra året. Trygghetspunkterna kan aktiveras vid omfattande och långvariga samhällsstörningar och ska säkerställa att invånarna i Stockholms stad kan få tillgång till exempelvis information, elektricitet, värme och vatten. Vidare framgår att stadsdelsnämnderna har ansvaret för trygghetspunkterna inom respektive stadsdelsnämndområde. Förvaltningen föreslår att skrivelsen om ansvar kompletteras med stöd från stadsledningskontoret avseende infrastruktur och samordnad information.

I inledningen till det reviderade programmet lyfts att många av frågorna som beskrivs i trygghetsprogrammet länkas samman med säkerhetsarbetet genom både förebyggande och operativa åtgärder. Det gäller exempelvis arbetet mot otillåten påverkan som nu hanteras inom stadens reviderade trygghetsprogram. Detta för att samla frågorna kopplat till välfärdsbrottslighet. Fokusområde personsäkerhet i det föreslagna säkerhetsprogrammet handlar om att förhindra att medarbetare skadas fysiskt eller psykiskt i sin yrkes- eller myndighetsutövning. Exempel på personsäkerhetsincidenter är hot, våld och trakasserier mot medarbetare som fattar obekväma myndighetsbeslut. Förvaltningen har inget bra förslag till hantering, men kan konstatera att det är svårt att bryta ut otillåten påverkan ur fokusområdet då definitionen av otillåten påverkan är trakasserier, hot, våld och korruption som syftar till att påverka myndighetsutövningen.

Ytterligare ett område som beskrivs i trygghetsprogrammet är arbetet mot våldsbejakande extremism och terrorism som hanteras inom trygghetsprogrammet. Förvaltningen föreslår att terrorism med allt vad det kan medföra i form av omfattande samhällsstörningar ska få mer utrymme i säkerhetsprogrammet.

Jämställdhetsanalys

Stockholm stad strävar efter en sammanhållen planering för krisberedskap och civilt försvar. Målen för arbetet överlappar varandra. Det som skall skyddas är samhällets skyddsvärden; människors liv och hälsa, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, samhällets funktionalitet, miljö och ekonomiska värden och nationell suveränitet.

Samhällsstörningar eller kriser ser olika ut och kan påverka medborgare på olika sätt eftersom de har skilda fysiska, psykiska, och socioekonomiska förutsättningar. Redan utsatta grupper i samhället påverkas i högre grad.

Alla verksamheter i staden, och särskilt de som bedriver samhällsviktig verksamhet (bland annat förskola, vård- och omsorg

och myndighetsutövning), har ett uppdrag att planera och genomföra av åtgärder för att stärka stadens motståndskraft mot mycket svåra påfrestningar. Så långt som möjligt ska krisberedskapens grundprinciper gälla; ansvars-, likhets-, och närhetsprincipen. Krisledningens roll oavsett om den är lokal eller central handlar bland annat om att prioritera resurser och samverka så att samhällets skyddsvärden kan upprätthållas. Både vid förberedelse och i krishantering behövs jämställdhets- och barnrättsperspektivet särskilt beaktas.

Ann-Christine Hansson
Stadsdelsdirektör
Kungsholmens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Stockholm stads säkerhetsprogram KS 2023/1267

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Hansson, Stadsdelsdirektör	2024-01-31